

LAUDATIO: ROB HEIRBAUT

Rob Heirbaut studeerde rechten en vervolgens communicatiewetenschappen aan de Universiteit Gent. In het begin van zijn professionele loopbaan werkte hij anderhalf jaar als jurist bij de Administratie Buitenlands Beleid van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Na een ingangsexamen kon hij in 1993 beginnen als journalist op de televisie-nieuwsdienst van de VRT, toen nog de BRTN. Sinds 2002 is hij daar Europa-correspondent. Als politiek verslaggever volgt hij de werking van de Europese instellingen in Brussel en Straatsburg.

Samen met de Gentse professor Hendrik Vos schreef hij twee boeken. “Hoe Europa ons leven beïnvloedt” (2008) werd bekroond met de Wablief-prijs voor klare taal. Dit jaar verscheen “Europa in woelig water”. Beiden maakten in 2014 voor Canvas (VRT) een documentaire in vijf afleveringen over het IJzeren Gordijn, naar aanleiding van de 25ste verjaardag van de val van de Berlijnse Muur.

Ooit omschreef Jacques Delors, de Europese Unie als een “UPO”, een unidentified political object, een niet-geïdentificeerd politiek object. Tja, wat is de EU eigenlijk? Een staat is het niet, ook al noemen sommigen het een superstaat of zelfs een EUSSR. Een klassieke internationale organisatie zonder enige macht is het ook niet, want de Europese instellingen maken regels die bindend zijn voor de lidstaten. “Het moet van Europa”, of “het mag niet van Europa”. Zo staat het vaak in de krant, of rolt het op radio en televisie uit de mond van een of andere politicus. Wie, zoals de meeste

mensen, niet dagelijks bezig is met Europese politiek, denkt vast dat de Europese Unie een soort buitenaards systeem is, dat met regelmaat absurde regels decreeteert. Of dat het een gigantische praatbarak is, waar mannen (en af en toe eens een vrouw) nachtenlang vergaderen om uiteindelijk geen beslissingen te nemen.

Wie echt wil begrijpen waar de Europese Unie vandaan komt en geworden is wat het is, leest best *In Europa* van Geert Mak. Het boek is 15 jaar oud, maar de conclusies die de auteur op het einde maakt zijn razend actueel. Een zin als “Europa moet, kortom, een eigen lijn bepalen, politiek, economisch, militair” werd geschreven nog lang voor de Amerikaanse president Trump zijn verkiezingslogan “America first” in de praktijk bracht door een handelsconflict te ontketenen met de EU. In het boek wees Mak ook al op de zwakke democratische traditie in Centraal- een Oost-Europa, en dat dit voor problemen zou kunnen zorgen, maar

tegelijk noemde hij de uitbreiding “simpelweg een morele noodzaak”. De ontwikkelingen in Hongarije en Polen tonen aan hoe terecht zijn bezorgdheid was. Net zoals de onluisterende politieke koehandel om de “Europese top-jobs” na de Europese verkiezingen van 2019 illustreert hoe er nog altijd nood is aan een gemeenschappelijke politieke democratische ruimte.

Geert Mak graaft in de geschiedenis en legt bloot waar de wortels liggen van Europa zoals wij het vandaag kennen. Hij bereikt met zijn werk een groot publiek, door zijn toegankelijke stijl, en door via concrete verhalen van mensen en getuigen complexe evoluties begrijpelijk en tastbaar te maken voor de lezer. Hij combineert een klassieke geschiedenisles met een journalistieke aanpak. De lezer krijgt zowel een ooggetuigenverslag als context en duiding bij wat er gebeurd is op het Europese continent.

Mak is kritisch voor het Europese project, maar zijn kritiek is onderbouwd, constructief en nooit gratuit. Tegelijk toont hij begrip voor de moeizame vooruitgang in Europa, met zijn vele talen, culturen en tradities. In een tijdperk waarin er tussen “eurosceptici” en “eurofielen” nauwelijks plaats lijkt, is zijn zin voor nuance en diepgang een verademing. Zo schreef Mak over identiteit, dat hét thema in 2019 lijkt te zijn, al jaren eerder rake analyses. Hij verweet de progressieve en liberale bewegingen dat ze door de geschiedenis heen veel te weinig oog hebben gehad voor de menselijke behoefte aan een thuis, aan een plaats, en alles wat daarmee samenhangt, en dat ze dat onderwerp niet hoeven over te laten aan conservatieve en reactionaire bewegingen (*Thuis in de tijd*, Thierry Baudet en Geert Mak, 2014). Het heeft volgens Mak geen zin om mensen die zich niet meer thuis voelen op hun plekje in de wereld weg te zetten als populisten of nationalisten.

Geert Mak maakt zich zorgen over de toekomst van het Europese project. En hij maakt zijn zorgen ook kenbaar in het publieke debat, met de intentie om Europa te verbeteren, zodat alle burgers er wel bij varen, ook zij die “thuis” blijven in eigen land en niet kunnen profiteren van alle voordelen van het wegval-len van grenzen en barrières. Voor dit engagement verdient Geert Mak de Burgerschapsprijs van de Stichting P&V. •